

Elu teise poole tähendus

Keiu Telve (PhD)
Antropoloog

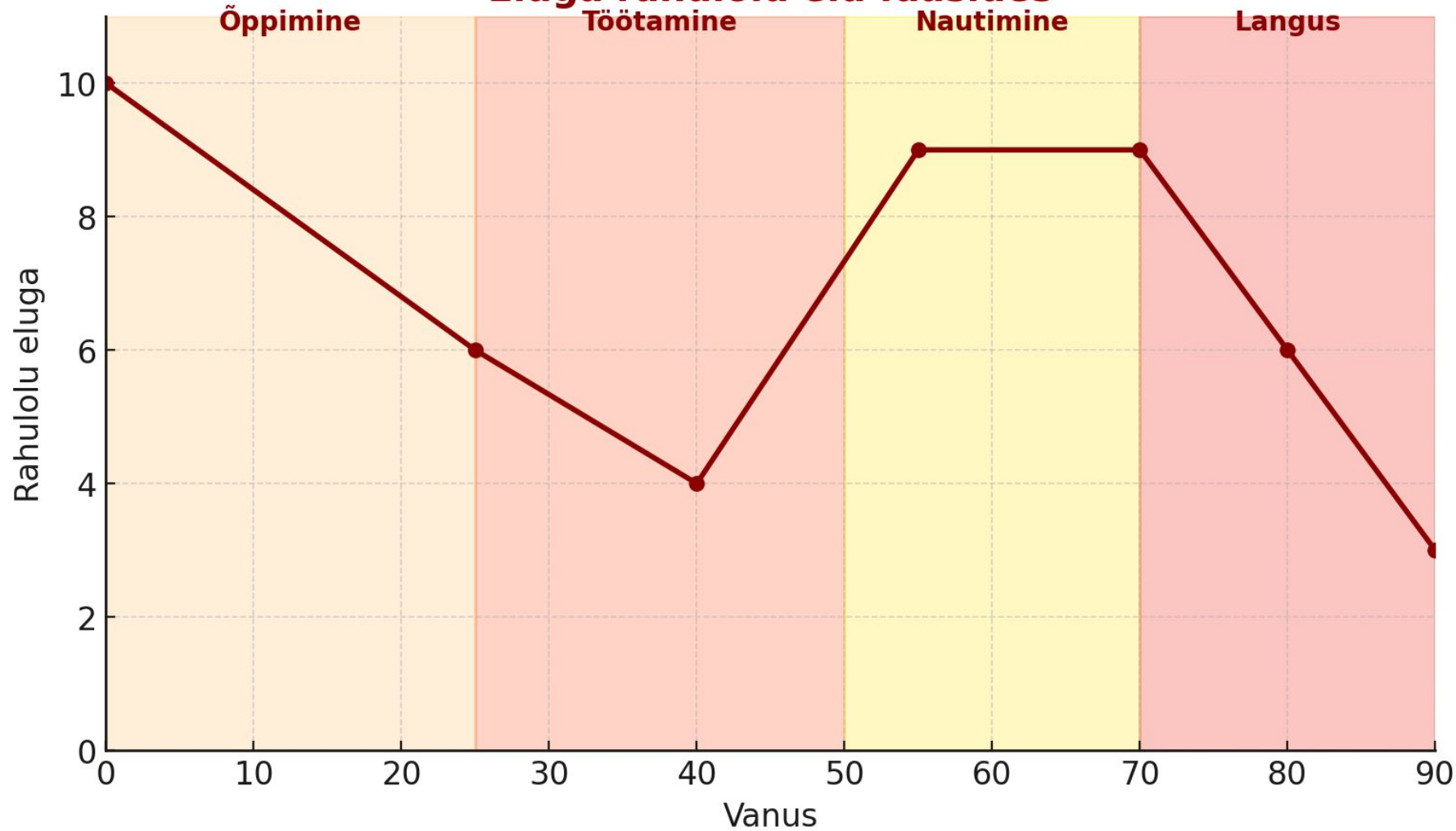

ANTROPOLOOGIA
KESKUS

Kultuur mõjutab inimesi ja inimesed mõjutavad kultuuri.

Eluga rahulolu elu faasides

Mis muutused meid lähitulevikus mõjutavad?

Tehnoloogiline pööre - AI ja digitaalsuse suurenemine

→ vanemas tööeas (55–64) inimestest 2015. aastal ei olnud iga kuues isik (16 %) kunagi kasutanud arvutit ega internetti; ning 60 % neist, kes internetti kasutasid, hindasid oma oskusi halvaks või väga halvaks.

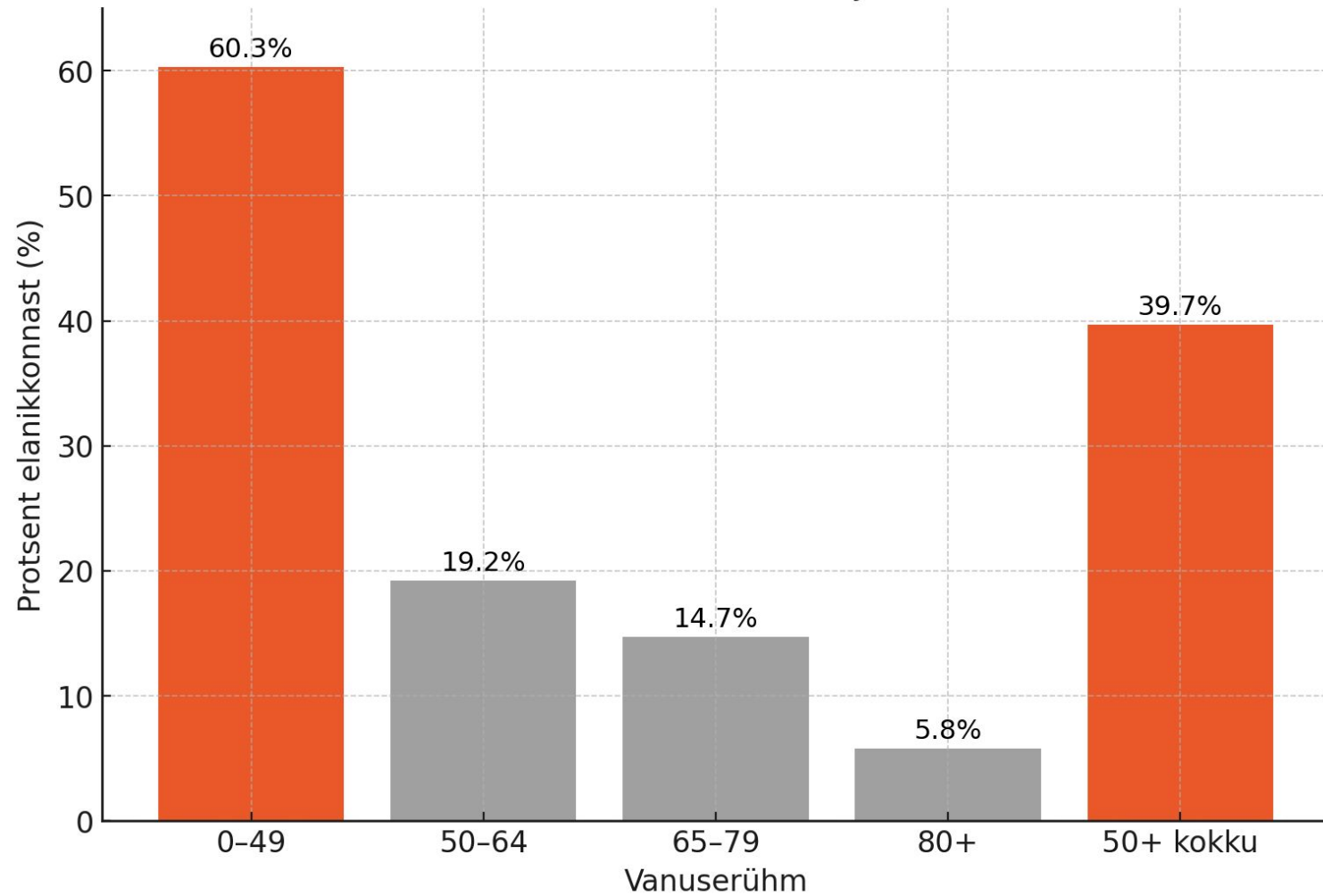
Roheüleminek ja kliimamuutused

→ keskkonna muutused, traditsiooniliste tehnoloogiate kasutuselevõtt ja ümberhindamine, roheoskused ja väärtused

Vananev ühiskond

→ demograafiline vananemine selgelt näha — 65+ elanike osakaal kasvab. 65–79-aastaste osakaal oli 2024. aasta lõpus ~ 14,70 %

Eesti elanikkonna vanuseline jaotus (2024)

Mis teeb inimeste elu teise poole raskeks?

Me ei kujuta oma elu ilma tööta ette:

- Eestis töötab 65–69-aastastest inimestest 35%. (EL keskmine 16%).
- Pensionile jäämine seotud negatiivsete tunnete ja hirmudega.
- Professionaalse identiteedi kaotus – eriti oluline eestlastele.
- Sotsiaaltööstuslikud kahanevad 50% → isolatsioon ja üksildus.

Meie peres inimesed vananevad hästi.

Malle, 75a

Kõikehõlmav üksindustunne

- Eesti eakad näevad keskmiselt oma pereliikmeid “mõned korrad aastas”.
- Majanduslik ilmajäätus tekitab sotsiaalset ilmajäätust.
- Suured käärid linnade ja maakohtade vahel.
- Kriisid (poliitilised, majanduslikud, tervishoiu) → külvavad tulevikuhirmu, mida üksindus suurendab veelgi.

Vaesus kohutab

- Väheneb leibkonna sissetulek.
- Hirm vaesuse ees vanaduses → mehed kompenseerivad ületöötamisega.
- Paljud lahkuvad elust kasutamata ressursidega → varade kogunemine, mittekasutamine.
- Tekib püsiv ebavõrdsus ja ressursside nappus elu aktiivses faasis.
- Hirm kaotada teine pension.

Ma olen olnud terve nagu purikas. Ma olen tundnud ennast terve elu nagu poisike. Nüüd viimane aasta on teisiti. Arstid andsid mulle morfiinitabletid, aga ütlesin, et jätke need endale. Ma ei jäta ilmaski autoga sõitmist.

Gunnar, 84a

Tervise riskid

- Meditsiinisüsteemid jätavad pensionijärgsed vajadused tähelepanuta (sotsiaalne tugi, haiguste ennetamine, õigeaegne ravi)
- Sotsiaalne isolatsioon on terviserisk → vaimse tervise väljakutse
- Tervena elatud aastad → meestel 56,8 ja naistel 60,6 aastat.

Mul oli kolleeg, kes töötas kõrgel positsioonil. Talle meeldis juua, aga kui ta pensionile jäi, muutus ta päris alkohoolikuks. Kolleegidega polnud põhjust enam suhelda. Tal ei olnud pere, partner lahkus, ei sõpru ega hobisid. Nüüd mul on 63-aastane kolleeg, kellel ei ole eriti hobisid, aga ta tahab pensionile jääda. Ta on ülekaaluline, ei tee sporti. Mul pole aimugi, millega ta tegelema hakkab, kui ta tööl käimise ära lõpetab.

Peeter, 60a

Mida vananemine teie jaoks tähendab?

Mõttekoht: Mida ütlevad need, kes ei sobitu mustrisse?

Stereotüübid vananemise kohta

Muutumine ja elu nautimine on taunitud

Ma hakkasin Zumbas käima ja seal oli nii tore treener, ma ütlesin, et mulle väga meeldib siin käia, aga kas te saate seda muusikat vaiksemaks keerata. Järgmises tunnis tegime hääletuse - kõigile sobis ja me tantsisime muusika mitte müra järgi.

Aasta pärast umbes jäi see treener lapsega koju, ma proovisin järgmist Zumba trenni ja rääkisin treenerile sama juttu. Tema ütles: “Siin on kõik hakkama saanud”.

Malle, 75a

*Mul on tunne, et teised hakkavad minu eest otsustama.
Neil on ebamugav, et ma midagi teen. Nemad
hakkavad muretsema. Mul on oma elu, ma saan
hakkama.*

Urve, 70a

Millest inimesed elu teisel poolel unistavad?

Ma unistan, et ükskord
võiks ka soojale maale
reisida. Ma pole kunagi
käinud.

Helju, 65a

Ma olen nii tänulik, et minu
kõrval on mees, kes tahab
teha samu asju, mida
minagi. Me saame koos
reisida, ma ei pea
sõbrannasid kaasa paluma.

Malle, 70a

A photograph of two women working in a garden. The woman on the left is older, with white hair, wearing a purple quilted jacket, blue jeans, and yellow rubber boots. She is holding a plant with long green leaves. The woman on the right is younger, wearing a grey jacket, a dark bucket hat, and green gloves. She is also holding a plant. They are both looking down at the plants they are holding. The background is a garden with various plants and trees.

*Oma aed hoiab sind
alati vormis. Aias on
alati mida teha.*

Ain, 80a

*Ma tahaksin oma ema
talu korda teha ja palju
rohkem aega maal veeta.
Mul oleks oma põllumaa,
saaks lõpuks ometi
rahulikult olla.*

Kati, 60a

An elderly couple is sitting on a wooden park bench. The woman on the left is wearing a dark blue jacket, a black flat cap, and a pink and white striped scarf. The man on the right is wearing a dark blue jacket, a brown flat cap, and olive green trousers. They are both smiling and looking at each other. The background shows a park with bare trees and a multi-story apartment building in the distance.

*Ma olen nii palju
tööd teinud, ma
tahaks lihtsalt
puhata.*

Merike, 60a

*Ma tahaks tavalisi asju,
näiteks oma
lapselapse kalale viia.
Suvel randa minna.*

Lembit, 70a

1.

Reisimine

Ajaline ja
rahaline
vabadus -
millal, kellega,
kuhu

Finantsiline
vabadus -
vajadused/
võimalused -
stabiilsed
laekumised

Teed seda,
mida
tahad teha

Endale
meeldiv ja
paindlik
töö

Tervis oleks
korras -
hoida ja
taasta

2.

Sport, aktiivne
eluviis,
matkamine,
mägedesse
tahaks

Tervisestrategia

Porsche

Elukvaliteedi
kasvatamine

Asukoht - kus
ma tahan
tulevikus elada

Reis Nepali

Iseseisev
hakkamasaamine -
mitte toetuda
partnerile/lastele

minimaalselt
2000 kuus

3.

Geograafiliselt
ja ajaliselt vaba

5000+
kuus

Tervis

Hindame
üle raha

Oleks finants, mida
ühest kohast teise
ümber panna.
Kriisidele
vastupidavad
vahendid

Vabadus
ümber
valida

Sõprade
ühine kodu

Et ei peaks
muretsema
valitsuse otsuste
ja väikeste
muutuste pärast

(Ema) talu
renoveerimine
laenu võtmata

külas/
kambas
elamine

Kuidas ehitada hõbemajanduse teenuseid?

*See, mida inimesed **ütlevad**, see mida inimesed **teevad** ja see, mida nad **ütlevad**, et nad **teevad**, on täiesti erinevad asjad.*

Margaret Mead, antropoloog

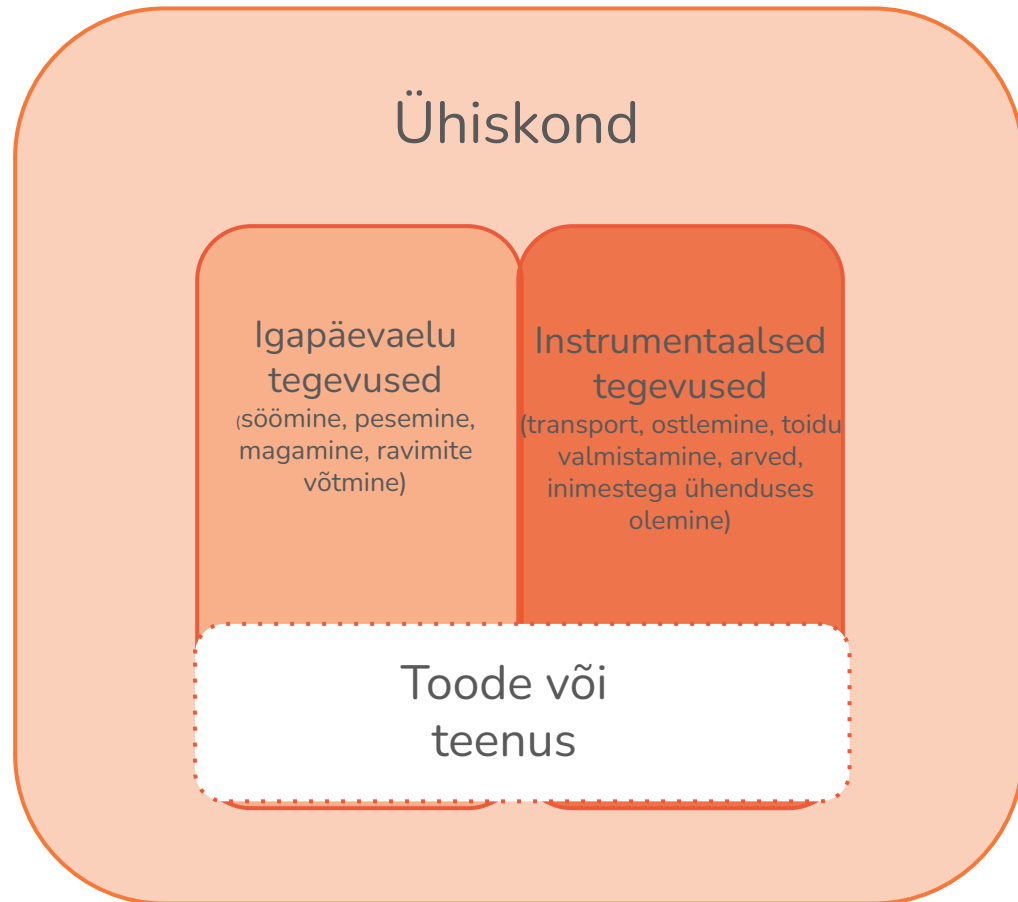
Me kõik oleme sõltuvad teistest

Ka tänapäeva kultuur kui hõimuühiskond

- Rituaalid
- Tseremooniad
- Kingitused
- Hierarhiad

Eakatele suunatud teenused

VÄLITÖÖD

MÕTESTAMINE

Küsi

Jälgi

Vaatle

Uuri

Analüüsi

Püüa mõista

Märka

10 põhimõtet inimeste tundma õppimiseks

- Võta aega
- Mine inimese loomuliku keskkonda
- Pane tähele sotsiaalseid suhteid
- Mitmikvaade: märka emotsioone, ootamatuid vaatenurki, paradokse
- Tee välitöid tihti ja kaasa otsustajaid

- Valideeri kõhutunnet, aga luba ka uue avastamist
- Mõista tarbija ideid ja mõtteid
- Kogu värvikaid tsitaate
- Hinda liigutavaid lugusid
- Hoia klientide lähedusse

Aitäh kuulamast!

Keiu Telve
Antropoloog
Antropoloogia Keskus
keiu@antropoloogia.ee
+372 53 843 779

www.antropoloogia.ee

*Mida vaadelda? Kõike!
Keda uurida? Kõiki!*